

Príprava na zavedenie eura

8 Príprava na zavedenie eura

Od vstupu do Európskej únie je Slovenská republika členom Hospodárskej a menovej únie, zatiaľ však s výnimkou z povinnosti zaviesť spoločnú európsku menu – euro. Slovensko sa v prístupovej zmluve zaviazalo uskutočňovať potrebné kroky na to, aby bolo schopné euro prijať. Čo je však dôležitejšie, podľa analýz Národnej banky Slovenska a vlády bude zavedenie eura pre slovenské hospodárstvo prospešné. Hlavnou potenciálnou výhodou zavedenia eura je zrýchlenie hospodárskeho rastu o odhadovaných 0,7 % ($\pm 0,3$ %) ročne v priebehu najbližších desaťročí po vstupe do eurozóny. Nezanedbateľné sú aj ďalšie výhody eura, akými sú odstránenie nákladov pri výmene korún za eurá, odstránenie kurzového rizika voči euru, vyššia cenová transparentnosť pri zahraničnom obchode a pokles nákladov kapitálu. Tieto výhody prevyšujú nevýhody a riziká (náklady na výmenu meny, strata nezávislej menovej politiky, možné asymetrické šoky, riziko mierne vyššej inflácie). Vláda SR a NBS sa preto v stratégii prijatia eura rozhodli zaviesť euro na Slovensku čo najskôr po tom, ako bude schopné splniť maastrichtské kritériá.

V roku 2005 pokračovala Národná banka Slovenska v napínaní stratégie prijatia eura, ktorá bola prijatá spoločne vládou SR a NBS. V tomto roku pokročili prípravy na zavedenie eura tak z hospodársko-politického hľadiska, ako aj po technickej a organizačnej stránke. Všetky tieto prípravy smerujú k tomu, aby sa euro mohlo na Slovensku zaviesť od 1. januára 2009.

Box 1 Rozhodnutia vlády SR a NBS

16. júl 2003

Stratégia prijatia eura v SR: je výhodné prijať euro čo najskôr, po splnení maastrichtských kritérií. Očakávané prijatie eura v rokoch 2008 až 2009.

8. september 2004

Konkretizácia stratégie prijatia eura: cieľový dátum pre prijatie eura je 1. január 2009, splnenie maastrichtských kritérií v priebehu roku 2007.

6. júl 2005

Národný plán zavedenia eura v SR: plán praktických krokov pre hladký prechod na euro.

8.1 Národný plán zavedenia eura a organizačné prípravy

V prvej polovici roku 2005 pripravila NBS spolu s Ministerstvom financií SR a ďalšími inštitúciami Národný plán zavedenia eura v SR. Na jeho príprave sa okrem NBS a MF SR podieľali Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo vnútra SR, Úrad vlády SR, Asociácia bánk, Združenie miest a obcí Slovenska, Protimonopolný úrad SR, Štatistický úrad SR, Úrad pre finančný trh, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Slovenský rozhlas, Slovenská televízia, Slovenská obchodná inšpekcia, Sociálna poisťovňa a ďalšie prizvané organizácie.

Zavedenie eura je komplexný proces, ktorý sa bude týkať všetkých subjektov slovenskej ekonomiky a celej spoločnosti. Národný plán zavedenia eura v SR definuje najdôležitejšie organizačné a technické úlohy, ktoré je pred zavedením eura potrebné vykonať a určuje inštitúcie zodpovedné za ich vykonanie. O tento dokument sa v procese zavádzania eura budú môcť oprieť všetky subjekty na Slovensku. Zavedenie eura v SR sa uskutoční súčasne do bezhotovostného i hotovostného peňažného obehu bez prechodného obdobia.

Cieľom Národného plánu je zaviesť euro rýchlo a hladko, k spokojnosti celej spoločnosti. Vedúcu organizačnú úlohu má Národný koordinačný výbor pre zavedenie eura pod vedením ministra financií SR, jeho zástupcom je guvernér NBS. Na riešenie odborných úloh bolo vytvorených šesť pracovných výborov. Z nich dva – výbor pre banky a finančný sektor a výbor pre komunikáciu – pracujú pod vedením Národnej banky Slovenska. Na každodennú koordináciu činností pracovných výborov a prezentovanie otázok ohľadom zavedenia eura širšej verejnosti bol koncom roku 2005 vymenovaný vládny splnomocnenec pre zavedenie eura.

Úlohy definované v Národnom pláne sú členené podľa hlavných oblastí ekonomickej činnosti, resp. podľa pôsobnosti jednotlivých pracovných výborov: finančný sektor, verejná správa, podnikateľská sféra a spotrebiteľia, legislatívne úlohy, komunikácia a úpravy informačných a štatistických systémov. Národný plán stanovuje časovú náročnosť jednotlivých úloh,

určuje kontrolné termíny a termíny splnenia úloh. V Národnom pláne sú tiež stanovené hlavné zásady zavedenia eura v SR, ako sú prijatie hotovostného aj bezhotovostného eura súčasne – systémom veľkého tresku, zásada kontinuity kontraktov, zásada nepoškodiť občana, zabránenie neopodstatnenému zvýšeniu cien a minimalizácia nákladov pri zavedení eura.

Národná banka Slovenska v priebehu roka 2005 splnila všetky úlohy, za ktoré bola pre tento rok podľa Národného plánu zodpovedná. V NBS bol vytvorený interný plán prechodu na euro, boli prijaté základné rozhodnutia ohľadom budúcnosti platobného systému na Slovensku a uskutočnilo sa veľké množstvo rôznych komunikačných aktivít (výstavy, prednášky, semináre, vystúpenia v médiách). NBS sa tiež podieľala na príprave harmonogramu legislatívnych krokov pre zavedenie eura.

Osobitne treba vyzdvihnúť výber slovenských strán eurových mincí, na ktorom sa podieľala aj verejnosť. Národná banka Slovenska vyhlásila ešte v júli 2004 verejnú anonymnú súťaž na výtvarné návrhy slovenských strán eurových mincí. Do súťaže sa prihlásili výtvarníci so 658 návrhmi, z ktorých odborné komisie a Banková rada NBS vybrali v dvoch kolách 10 najlepších návrhov. Týchto 10 návrhov predložila NBS občanom na verejnú anketu. Občania sa v dňoch 12. až 20. novembra 2005 mohli zapojiť do ankety prostredníctvom internetu, krátkych textových správ

Box 2 Slovenské strany eurových mincí

1 euro a 2 eurá – Dvojkriž na trojvrší

Dvojkriž na trojvrší je erbovým znamením štátneho znaku, jedného zo štátnych symbolov Slovenskej republiky. Je rozvrhnutý do kruhovej plochy s reliéfnym pozadím štylizovaných skál, ktoré sú vyjadrením stálosti a pevnosti štátu. Autorom návrhu je akad. sochár Ivan Řehák.

10, 20 a 50 centov – Bratislavský hrad

Bratislavský hrad je charakteristickou dominantou hlavného mesta Slovenskej republiky. Je národnou kultúrnou pamiatkou a patrí k najznámejším symbolom Bratislavy. Do motívu hradu je zakomponovaný štátny znak, jeden z oficiálnych štátnych symbolov Slovenskej republiky. Autormi návrhu sú Ján Černaj a Pavel Károly.

1 cent, 2 centy a 5 centov – Kriváň

Tatranský štít Kriváň je spätý s významnými udalosťami slovenského národa. Ako cieľ národných vychádzok štúrovcov zohral významnú úlohu v boji za národné uvedomenie. V jeho oblasti prebiehali boje za slobodu počas Slovenského národného povstania. Stal sa preto symbolom ochrany svojbytnosti slovenského národa a jeho historického územia. Autorom návrhu je Drahomír Zobeck.

Návrhy slovenských strán eurových mincí

2 eurá

1 euro

50 centov

20 centov

10 centov

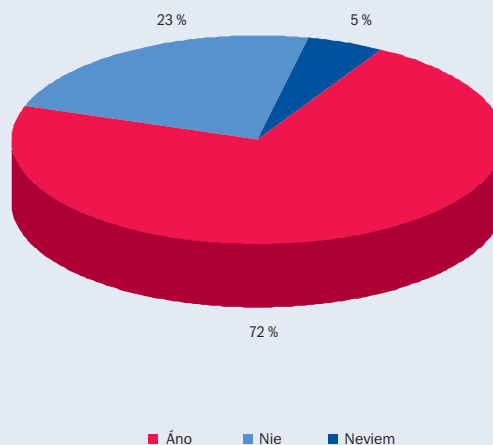
1 cent, 2 centy a 5 centov

alebo volaní z pevných liniek. Spolu bolo zaslaných viac ako 140 tis. hlasov. Banková rada NBS rešpektovala názory občanov a na slovenské strany eurových mincí vybrala návrhy, ktoré sa v hlasovaní občanov umiestnili na prvých troch miestach.

Ostatné úlohy z Národného plánu s termínmi plnenia v roku 2005, za ktoré nebola zodpovedná NBS, boli z podstatnej časti tiež splnené. Väčšina nespĺnených úloh bola ukončená začiatkom roku 2006 a nedošlo k ohrozeniu splnenia na ne nadväzujúcich činností. Celkovo je stav príprav na zavedenie eura v SR uspokojivý, čo potvrdila aj pravidelná polročná správa o plnení úloh Národného plánu zo začiatku roku 2006.

Prípravy na zavedenie eura na Slovensku veľmi pozitívne hodnotili aj v zahraničí. Európska komisia vo svojej druhej správe o praktickej príprave na euro z novembra 2005 hodnotila situáciu na Slovensku ako najlepšiu zo všetkých nových členských štátov EÚ. Komisia ocenila komplexnosť Národného plánu, ktorý poskytuje všetkým sektorom a dotknutým osobám potrebné informácie na ich vlastnú prípravu.

Graf 61 Podpora slovenského obyvateľstva pre zavedenie eura (%)

Zdroj: Eurobarometer 2005.

Box 3 Maastrichtské kritériá

Pred vstupom do eurozóny musí Slovensko, ako každý iný štát EÚ mimo eurozóny, splniť štyri konvergenčné kritériá – tzv. maastrichtské kritériá, dané Maastrichtskou zmluvou.

- 1. Verejné financie:** Deficit verejných financií za posledný rok pred hodnotením, posudzovaný metódou ESA 95, nesmie presiahnuť 3 % HDP. Pripúšťa sa mierne vyšší deficit v krajinách zavádzajúcich kapitálový dôchodkový pilier a za ďalších presne vymedzených okolností. Zároveň celkový verejný dlh nesmie presiahnuť 60 % HDP.
- 2. Inflačné kritérium:** Priemerná inflácia za posledných 12 mesiacov, meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP), nesmie

presiahnuť priemer troch krajín EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako 1,5 percentuálneho bodu.

- 3. Stabilita dlhodobých úrokových sadzieb:** Priemer trhových úrokových sadzieb dlhodobých vládnych alebo obdobných dlhopisov nesmie presiahnuť priemer troch krajín EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako 2 percentuálne body.
- 4. Stabilita výmenného kurzu:** Dva roky pred hodnotením musí byť slovenská koruna zapojená do mechanizmu výmenných kurzov (ERM II). Počas tohto obdobia nesmie Slovensko korunu jednostranne devalvovať, koruna nesmie vybočiť z dohodnutého fluktuálneho pásma a musí sa pohybovať blízko centrálnej parity. Zároveň sa pri vývoji kurzu nesmú vyskytnúť vážne napätia.

Tabuľka 39 Postup pred prijatím eura

Splnenie maastrichtských kritérií	rok 2007 až marec 2008
Konvergenčné správy ECB a EK	apríl 2008
Návrh Európskej komisie Rade EÚ na zrušenie výnimky	máj 2008
Konzultácia s Európskym parlamentom	máj 2008
Rada EÚ zruší výnimku a stanoví konverzný kurz	jún 2008
Začiatok povinného duálneho oceňovania	júl 2008
Vstup to eurozóny – „Deň “	1. január 2009
Duálny obeh korunových a eurových bankoviek a mincí	1. – 16. január 2009
Koniec povinného duálneho oceňovania	31. december 2009
Odporúčaný koniec nepovinného duálneho oceňovania	30. jún 2010

8.2 Vstup do ERM II

Pred zavedením eura musí byť mena krajiny, ktorá plánuje euro prijať, aspoň dva roky v európskom mechanizme výmenných kurzov ERM II. Počas tejto doby musí krajina preukázať, že jej kurz voči euru je dostatočne stabilný, a teda ho bude možné neodvolateľne zafixovať pri zavedení eura. Okrem toho počas tejto doby musí krajina ukázať, že dokáže stabilitu kurzu udržiavať prirodzeným spôsobom, bez toho, aby snaha o kurzovú stabilizáciu išla na úkor stability zvyšku ekonomiky.

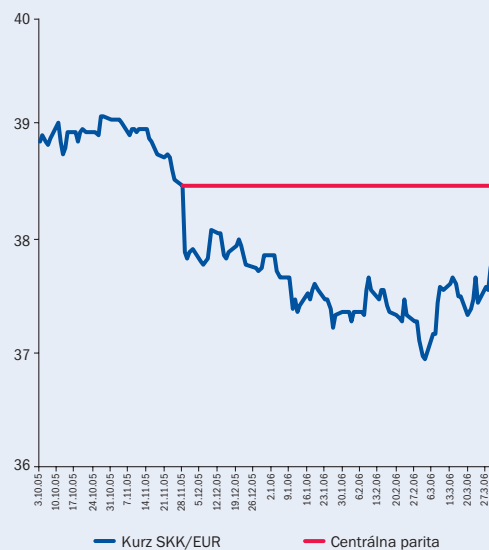
Slovenská koruna vstúpila do ERM II 28. novembra 2005. Tento krok bol dohodnutý na stretnutí ministrov financií krajín eurozóny, prezidenta ECB a ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk Cypru, Dánska, Estónska, Litvy, Lotyšska, Malty, Slovenska a Slovenska 25. novembra 2005. Rokovania o vstupe do ERM II boli ukončené vo výnimočne krátkom čase, k čomu prispela aj veľmi dobrá spolupráca ministerstva financií a NBS.

Zároveň s rozhodnutím o vstupe bola určená aj centrálna parita na úrovni 1 euro = 38,4550 Sk. Na návrh Slovenska bola centrálna parita stanovená na úrovni trhového kurzu. Tento návrh podali slovenskí zástupcovia preto, lebo aktuálna trhová úroveň v tom čase plne zodpovedala strednodobej rovnovážnej úrovni kurzu.

Koruna v ERM II využíva štandardné flukтуаčné pásmo $\pm 15\%$ okolo centrálnej parity. Spodná hranica pre povinné intervencie je určená na 32,6868 SKK/EUR a horná hranica je 44,2233 SKK/EUR. Pri dosiahnutí niektorej z týchto hraníc sú povinné ju brániť všetky centrálné banky krajín eurozóny alebo ERM II vrátane NBS. Samozrejme, NBS môže intervenovať a snažiť sa stabilizovať kurz aj inakedy, nielen na hranici pásma. Od vstupu do ERM II však v roku 2005 Národná banka Slovenska túto možnosť nevyužila. Na rozdiel od väčšiny krajín, ktoré do ERM II vstúpili v roku 2004 alebo začiatkom roku 2005, Slovensko neprijalo žiadne jednostranné záväzky, ktoré by obmedzovali flexibilitu kurzu prísnejšie ako pásmo $\pm 15\%$ okolo centrálnej parity.

Pri vstupe do ERM II sa Slovensko zaviazalo pokračovať v zodpovednej hospodárskej politike, ktorá podporí stabilitu kurzu v ERM II. Dôraz sa kladie najmä na zdravú fiškálnu politiku a na udržanie rastu miezd v súlade s rastom produktivity, takisto dôležité je však aj pokračovanie štrukturálnych reforiem. Tieto kroky sú plne v súlade s konvergenčným programom Slovenskej republiky a menovým programom NBS. Splnenie týchto záväzkov je v prvom rade v záujme Slovenska, rešpektuje sa pri tom však aj spoločný záujem všetkých členov ERM II a eurozóny na posilnenie kurzovej stability.

Graf 62 Vývoj kurzu koruny po vstupe do ERM II

Zdroj: NBS.

Na vstup koruny do ERM II veľmi pozitívne reagovali devízové trhy. Okamžite po vstupe sa koruna posilnila približne o 1,5 %. Investori chápali vstup do ERM II ako potvrdenie smerovania Slovenska do eurozóny a významný krok k prijatiu eura v plánovanom roku 2009. Koruna sa v roku 2005 od vstupu do ERM II obchodovala na apreciačnej strane flukтуаčného pásma, 1 % až 4 % nad úrovňou centrálnej parity.

Členstvo v ERM II a stanovená centrálna parita by mali prispieť k stabilizácii kurzového vývoja slovenskej koruny. Udržanie kurzovej stability je teraz spoločnou zodpovednosťou vlády SR a Národnej banky Slovenska. Vláda deklarovala odhodlanie fiškálnou politikou a štrukturálnymi politikami podporovať stabilitu kurzu koruny počas členstva v ERM II.

8.3 Hospodárske politiky pre zavedenie eura

Pred zavedením eura na Slovensku sú potrebné správne hospodárske politiky, aby:

- 1) Slovensko včas splnilo maastrichtské kritériá a bolo schopné prijať euro k 1. januáru 2009,
- 2) slovenské hospodárstvo bolo schopné úspešne fungovať v eurozóne a maximálne využilo potenciálne výhody, ktoré spoločná európska mena ponúka.

Z pohľadu zavedenia eura je najdôležitejším cieľom hospodárskych politik na najbližšie dva roky pokrok v nominálnej konvergencii, aby Slovensko v roku 2007 splnilo maastrichtské kritériá. Za splnenie týchto kritérií je spoluzodpovedná aj Národná banka Slovenska. Tento cieľ bol jedným z dôvodov prechodu riadenia

Tabuľka 40 Plnenie maastrichtských kritérií v roku 2005

Kritérium	Hodnota za rok 2005	Referenčná hodnota
Inflácia (priemer HICP, v %)	2,8	2,5
Dlhodobé úrokové miery (%)	3,5	5,4
Verejný dlh (% HDP)	35,2	60,0
Verejný deficit (% HDP) ¹⁾	2,9	3,0
Stabilita kurzu	ERM II od novembra 2005	

Zdroj: Eurostat, NBS, MF SR.
1) Bez vplyvu dôchodkovej reformy.

menovej politiky na inflačné cielenie. Vzhľadom na potrebu zároveň s inflačným cieľom splniť aj kritérium kurzovej stability, zaviedla NBS mierne modifikovaný systém inflačného cielenia, nazvaný inflačné cielenie v podmienkach ERM II.

Prvoradým cieľom nového spôsobu výkonu menovej politiky je splnenie maastrichtského inflačného cieľa v roku 2007, resp. začiatkom roku 2008. Inflačné cielenie sa v NBS úspešne zaviedlo v roku 2005. Na tento rok bol stanovený prechodný cieľ koncoročnej inflácie do 4 %, ktorý sa podarilo splniť napriek rastu cien ropy a energií a zvýšeniu regulovaných cien.

Priemerná miera inflácie za rok 2005 bola na úrovni 2,8 %, čiže mierne vyššie ako referenčná hodnota inflačného kritéria, v histórii Slovenska sa však k nemu zatiaľ priblížila najbližšie. Z pohľadu zavedenia eura bude najdôležitejší rok 2007, pre ktorý si NBS stanovila cieľ HICP inflácie do 2 %. Tento nízky cieľ bol stanovený preto, aby poskytoval dostatočnú rezervu aj v prípade nečakane nízkej referenčnej hodnoty inflačného kritéria. Okrem stanovenia jednoznačného cieľa pre infláciu má režim inflačného cielenia tiež schopnosť pozitívne ovplyvniť inflačné očakávania a tým prispieť k znižovaniu inflácie.

Druhým cieľom, za ktorý je NBS spoluzodpovedná, je kurzová stabilita v ERM II. Kurz koruny sa v roku 2005 vyvíjal stabilne, ale vzhľadom na to, že do ERM II sa koruna zapojila až v novembri 2005 nebola splnená podmienka dvojročného členstva v ERM II, a preto plnenie kurzového kritéria nemôžeme zatiaľ hodnotiť. Stabilita kurzu je v súčasnosti spoločnou zodpovednosťou vlády a NBS, pričom NBS zodpovedá za zabránenie krátkodobým výkyvom kurzu a spolu s vládou sa snaží držať aj strednodobý vývoj kurzu blízko pri rovnovážnej úrovni a zabrániť vytváraniu nerovnováh, ktoré by mohli zasiahnuť do vývoja kurzu.

V roku 2005 sa po prvýkrát podarilo splniť fiškálne kritérium. Hospodárenie verejných financií dopadlo

neočakávane dobre a výsledný deficit na úrovni 2,9 % HDP bol výrazne nižší než sa rozpočtovalo. Tento ukazovateľ však nezahŕňa výpadky príjmov v dôsledku zavedenia druhého dôchodkového piliera. Po započítaní nákladov dôchodkovej reformy sa deficit v roku 2006 zvýši nad hranicu 3 % HDP. Dôležité však bude znížiť deficit na potrebnú úroveň v roku 2007. Znižovanie deficitu je okrem potreby splniť maastrichtské kritérium verejných financií nevyhnuté aj z ďalších dôvodov. Fiškálna konsolidácia pomáha pri obmedzovaní dopytových tlakov, a preto je nevyhnutá pre splnenie inflačného kritéria. Zodpovedná a hlavne dôveryhodná fiškálna politika tiež pomáha stabilizovať vývoj kurzu. Zníženie deficitu je potrebné aj preto, aby aj v horších ekonomických podmienkach mal štát možnosť využiť diskrečné nástroje pri stabilizácii ekonomiky bez obáv z prekročenia pravidiel Paktu stability a rastu. V neposlednom rade je nízky deficit verejných financií potrebný na zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti verejného dlhu.

Posledným maastrichtským kritériom sú dlhodobé úrokové miery. Vzhľadom na pokles inflácie a vysokú dôveryhodnosť hospodárskych politik sú slovenské dlhodobé úrokové miery výrazne pod referenčnou hodnotou. Pokiaľ budú splnené všetky ostatné maastrichtské kritériá, nemalo by byť plnenie kritéria pre úrokové miery ohrozené.

Pokroky Slovenska v nominálnej konvergencii – v plnení maastrichtských kritérií – podporujú aj postupnú reálnu konvergenciu – hlavne vysoký hospodársky rast a zvyšovanie životnej úrovne. Existuje ale aj opačný vzťah – pokrok v reálnej konvergencii uľahčuje plnenie maastrichtských kritérií. Konečným cieľom zavedenia eura je ešte urýchliť reálnu konvergenciu. Na to, aby sa dali výhody zo vstupu do eurozóny plne využiť, je potrebné dosiahnuť vysoko flexibilné hospodárstvo. Preto NBS podporuje štrukturálne reformy, osobitne reformy na trhu práce, ktoré môžu zvýšiť flexibilitu slovenskej ekonomiky a jej odolnosť voči prípadným šokom.